

dels telers a mà que hi hauria a les cases ja des dels temps celtas, molins de moldre gra, a mà, llargaruts els més vells i circulars els dels romans, àmfores ibèriques i romanes per a transportar el vi i l'oli, algunes monedes de bronze, forns d'obra, sitges o dipòsits sota la terra, teules, maons, parets de les cases d'aleshores, etc.

A tot aquest material arqueològic hem procurat donar-li una interpretació, tan correcta com ens ha estat possible dins dels nostres limitats coneixements, fruit de la qual és aquest catàleg o repertori cronològic de jaciments que venim d'historiar. Però, per si és possible arrodonir més bé aquesta ràpida visió del passat, voldríem encara afegir-hi unes quantes pinzellades finals.

Haviem acabat parlant d'uns segles del màxim esplendor en el camp durant l'ocupació romana. Després d'aquella brillant manifestació de potencialitat econòmica, sols venen, en canvi, per contrapartida, unes èpoques fosques i de pobresa general. S'està preparant l'adveniment de l'Edat Mitja; la primera advertència fou la subversió dels *Visigots* contra el jou de Roma, coronada amb èxit l'any 409; la segona, la invasió dels *Arabs*, l'any 711.

El Cristianisme s'ha de batre momentàniament en retirada, però cada vegada torna a renéixer amb més força. I per a desfer d'una vegada l'empenya dels seguidors de Mahoma, cap a principis del 800 comença la gran obra de la *Reconquesta*, amb l'apoi dels francs, governats aleshores per Carlesmany.

Poc a poc es repoblen les terres del Vallès que havien quedat desertes amb la invasió dels Sarraïns. Lentament tornen a prendre consistència les collectivitats parroquials, que ja havien iniciat molt possiblement llur actuació espiritual en temps dels Visigots. La nostra de Ronsana també es refà i, sota l'advocació de Santa Eulàlia de Mèrida, aplega altra volta tots els descendents dels antics parroquians.

Desconeixem quin any tindria lloc la consagració de la seva primera església, però, en tot cas, sabem que la parròquia surt ja anomenada en un document del Compte Ramon Berenguer I, de l'any 1059.

I a l'arribar a aquesta data, a partir de la qual en els arxius ja es troben prou testimonis escrits de quines foren les més importants efemèrides ocorregudes a la població, donem per finit el nostre treball. Si més no, confiem haver contribuït, per poc que sigui, a l'aclariment dels orígens de Santa Eulàlia, que si se'ns presenta com un dels paratges vallesans de camps i paisatges més equilibrats, és també, a la vegada, un dels pobles de la comarca que, dins la història del passat, pot presumir d'una projecció més antiga en el temps, que ha sapigut mantenir sense interrupcions fins el present.

Josep ESTRADA i GARRIGA